

prof. dr hab. David Malcolm
SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny
Warszawa

Recenzja pracy doktorskiej mgr Rafała Borkowskiego p.t. *Samuel Beckett's Signature in the Years 1929-1938 – Signature as the Reflection on the Thought Process: Language, the Neutrum and Memory* (Sygnatura Samuela Becketta w latach 1929-1938 – Sygnatura jako odzwierciedlenie procesu myślowego: Język, neutrum, pamięć)

W Wstępie do rozprawy i w różnych innych miejscach w tekście Autor przedstawia treściwie cele jego pracy. Chce zbadać założenia sygnatury Beckettowskiej w pewnym okresie twórczości Becketta, lata 1929-1938, w których powstały niektóre z pierwszych utworów autora *Czekając na Godota*. Rozprawa więc ma dwa walory naukowe. Po pierwsze Autor omawia pojęcie „sygnatury” i próbuje wyjaśnić i poszerzyć znaczenie terminu. Po drugie omawia utwory Becketta, które są częściowo mniej znane poza kręgami ekspertów na temat twórczości autora *Koncówki*. Więc rozprawa ma pewne ambicje teoretyczne oraz literaturoznawcze. W dużej mierze te ambicje zostały zrealizowane. Ogólnie praca jest konsekwentnie i jasno zorganizowana, jest na bazie dobrej orientacji w teorii i literaturze naukowej o Beckettzie i zawiera użyteczną i pełną bibliografię. Stanowi dobrą i pożyteczną pozycję w literaturze naukowej o wybranym autorze. Prowokuje do dalszej dyskusji o wybranej tematyce.

Pierwsza część rozprawy ma charakter teoretyczny. Pojęcie „sygnatury” omawiane jest na podstawie stanowisk różnych ważnych teoretyków. Należą do nich oczywiście Derrida, ale także George Steiner, Yuri Lotman, Derek Attridge i inni. Dyskusja ta jest szczególnie interesująca i stanowi autentyczną próbę wyjaśnienia, sprecyzowania i rozszerzenia użycia terminu „sygnatury”. Nie jestem, muszę przyznać, całkowicie pewien, że „sygnatury” oznacza coś, czego nie można zrozumieć jako powtarzające się motywy, tematy i

język, ale dyskusja jest odpowiednia i stymulująca. Autor trafnie określa dążenie do osiągnięcia neutrum, czyli języka neutralnego, oraz rozważania tematów związanych z pamięcią i czasem jako konstytutywnych aspektów „sygnatury”. Powtarzam, że nie jestem do końca przekonany, że określenie „sygnatura” jest konieczne, aby to zobaczyć, ale pochwalam i doceniam próbę omówienia tego terminu.

Druga część rozprawy zawiera omówienie tych tematów (języka, neutrum, czasu i pamięci) w kontekście w pewnym stopniu mniej znanych dzieł z pierwszych lat pisarskiej kariery Becketta. Należą do nich *Bruno.Vico.Joyce* (1929) i *Proust* (1931), *More Pricks Than Kicks* (1934), *Murphy* (1938) i *Echo's Bones* (1933/2014). Dyskusje te odznaczają się szczegółowością i przejrzystością i rzeczywiście otwierają interesujące aspekty wybranych tekstów. Tutaj rozprawa wnosi wkład do badań Becketta, co z pewnością ma pewne znaczenie.

Autor podaje przydatne streszczenia swoich głównych punktów, a wnioski i podsumowania na końcu rozprawy są bardzo pomocne.

Niestety język rozprawy jest daleki od pełnej poprawności. Istnieje wiele gramatycznych solecyzmów, które należy wyeliminować przed rozważeniem jakiegokolwiek dalszej publikacji. To niepotrzebnie utrudnia czytanie skądinąd najciekawszego tekstu.

Podsumowując mogę stwierdzić, że praca doktorska Pana mgr Rafała Borkowskiego ma następujące zalety:

- Argumentacja rozprawy jest jasna, a struktura pracy jest bardzo czytelna i konsekwentna.
- Baza teoretyczna pracy jest solidna i odpowiednia.
- Jest dużo przykładów głównych argumentacji. Omówienia tekstów są dobrze ugruntowane w materiale samych tekstów. Praca zawiera ciekawą informację.
- Wnioski pracy są prawidłowe i przekonujące.

- Bibliografia wskazuje na orientację autora w współczesnych badaniach nad prozą i odbiorem Becketta.

Praca jednak ma niektóre słabsze punkty:

- Pomimo tego, że uważam, że próba użycia terminu „sygnatura” jest słuszna, obawiam się, że autor w kilku miejscach traci przynajmniej tego czytelnika. To może być wina moich wad w rozumieniu dyskusji teoretycznych. Byłbym jednak wdzięczny, gdyby autor podczas swojej obronie podał mi pięciominutowe podsumowanie, dlaczego określenie „sygnatura” jest rzeczywiście przydatne.
- Być może proszę o zbyt wiele, ale tak jak dużo pisania o Beckettie (choć nie w każdym razie) czytelnik może odnieść wrażenie tu, że Beckett istniał i pisał w próżni. Nawet uczeni zajmujący się studiami szekspirowskimi tego nie robią. Byłbym zafascynowany odkryciem czegoś o innych pisarzach tamtego okresu i ich „sygnaturach”. Ale być może Beckett jest wyjątkowy i *sui generis* (choć w to wątpię).
- Angielski pracy zawiera niestety wiele błędów gramatycznych i stylistycznych. Język jest po prostu dziki w niektórych częściach tekstu. Polecam dokładną korektę, jeżeli jakkolwiek dalsza publikacja jest przewidziana.

Rozprawa doktorska Pana Rafała Borkowskiego jest ciekawa i konsekwentna. Analizy poszczególnych tekstów są adekwatne i przekonujące. Teoretyczna część jest bardzo ciekawa. Rozprawa jest w pewnym sensie z definicji oryginalna. Widać, że Pan Borkowski panuje nad stanem badań nad wybranym zagadnieniem. Mimo wątpliwości i zastrzeżeń chciałbym stwierdzić, że rozprawa doktorska Pana Rafała Borkowskiego p.t. *Samuel Beckett's Signature in the Years 1929-1938 – Signature as the Reflection on the Thought Process: Language, the Neutrum and Memory* (Sygnatura Samuela Becketta w latach 1929-1938 – Sygnatura jako odzwierciedlenie procesu myślowego: Język, neutrum, pamięć) spełnia wymogi stawiane

rozprawom doktorskim przez odpowiednie ustawy i stanowi podstawę dopuszczenia autora do publicznej dyskusji nad rozprawą.

4 kwietnia 2022 r.

David Malcolm